

Datum

2025-04-03

Adress

Rönnebladsgatan 1 B

Diarienummer

GRF-2025-3100

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

Remiss Utbildningsdepartementet - På språklig grund (SOU 2025:9)
STK-2025-382

Sammanfattning

Grundskolenämnden ställer sig positiv till stora delar av utbildningsdepartementets remiss "På språklig grund". I yttrande återfinns ställningstagande för respektive förslag.

Yttrande

Nedanstående är grundskolenämnden i Malmö stads synpunkter gällande förslagen i utbildningsdepartementets remiss "På språklig grund".

I det stora hela ställer sig grundskolenämnden sig positiv till remissens förslag.

Grundskolenämndens ställningstagande presenteras nedan vid varje förslag för sig.

8.1.1 Förslag: Nya kursplaner ska införas som riktas till nybörjare i svenska språket i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan. Dessa kursplaner ska benämnas grundläggande svenska som andraspråk.

Kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk ska även kunna användas inom gymnasieskolans introduktionsprogram samt, under vissa förutsättningar, inom anpassade gymnasieskolan. Kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk ska ingå i ämnet svenska som andraspråk för respektive skolform. Regeringen bör ge Statens skolverk i uppdrag att utforma, respektive lämna förslag på, särskilda kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk som en del av ämnet svenska som andraspråk för de obligatoriska skolformerna.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden anser att detta är ett mycket positivt förslag då det kommer skapa möjlighet att möta de elever som förslaget riktar sig till på ett bättre sätt än vad fallet är idag. Det är viktigt att tänka på att det kan finnas en risk att skolor kommer ha svårt att lösa det nya ämnet rent organisatoriskt då det kommer ställa höga krav på skolornas organisation. Vidare kan det även medföra att den ordinarie undervisningen i svenska som andraspråk kommer stå undan till förmån för grundläggande svenska. Det kan eventuellt också leda till att elever som blivit bedömda att ha behov av att följa kursplanen i svenska som andraspråk i ännu högre utsträckning än idag, integreras med

elever som undervisas utifrån kursplanen i svenska och därmed inte får sina behov tillgodosedda på grund av att resurser i stället kommer att användas för grundläggande svenska.

Ovanstående är viktigt att ha i åtanke då det i utredningen står att rektor tenderar att fördela resurser utifrån antalet elever. Vad händer om det är få elever? Precis som det kan vara med svenska som andraspråk idag. Det bör även förtydligas om beslut om grundläggande svenska ersätter motsvarande timmar i timplanen som svenska som andraspråk och svenska har. Det finns också frågor om eleven kan läsa grundläggande svenska vissa timmar och svenska som andraspråk övriga timmar?

8.1.2 En tidsgräns ska införas i de obligatoriska skolformerna

Förslag: En tidsgräns ska införas för hur länge en elev får ges undervisning enligt kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk i de obligatoriska skolformerna. Tidsgränsen ska vara två år. Avsteg ska kunna göras om det finns särskilda skäl. Tidsgränsen ska regleras i 5 kap. 14 § skolförordningen (2011:185).

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden ställer sig positiv till detta förslag. Grundskolenämnden betonar vikten av att tidsgränsen tillämpas med flexibilitet och att individuella behov alltid beaktas, så att varje elev får den tid och det stöd som krävs för att uppnå fullgod språkutveckling.

8.1.3 Betyg ska inte sättas för elever som läser grundläggande svenska som andraspråk

Förslag: Betyg i ämnet svenska som andraspråk ska inte sättas för den elev som följer en kursplan för grundläggande svenska som andraspråk i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolans introduktionsprogram och anpassade gymnasieskolan. Bestämmelser om detta ska införas i 6 kap. 8 § och 9 kap. 4 a § gymnasieförordningen (2010:2039). En ny hänvisning införs i 5 kap. 14 b § och nya bestämmelser införs 6 kap. 12 § skolförordningen (2011:185). Ett nytt stycke med en upplysningsbestämmelse ska införas i 10 kap. 15 §, 11 kap. 19 §, 12 kap. 15 §, 13 kap. 16 §, 15 kap. 22 § och 18 kap. 22 § skollagen (2010:800).

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden ställer sig positiv till detta. Det är dock viktigt att det tas hänsyn till förslaget på nytt betygssystem och vad det kommer att innebära för exempelvis slutbetyg för ansökan till gymnasiet. Vidare uppstår frågan hur slutbetyg ska hanteras om inget betyg ska sättas för elever som läser grundläggande svenska som andraspråk.

8.1.4 Elever som läser grundläggande svenska som andraspråk ska inte delta i nationella prov i ämnet

Förslag: 9 kap. 21 §, 11 kap. 11 § och 12 kap. 11 § skolförordningen (2011:185) ska ändras så att det framgår att en elev som läser grundläggande svenska som andraspråk inom ämnet svenska som andraspråk i grundskolan, sameskolan och specialskolan inte ska delta i nationella prov i ämnet

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden ställer sig positiv till detta.

8.1.7 Målgrupperna för svenska som andraspråk ska ändras

Förslag: Ändringar ska införas i 5 kap. 14 § skolförordningen (2011:185) så att det framgår att ämnet svenska som andraspråk ska anordnas för

1. elever som har behov av andraspråksdidaktik på grund av att de befinner sig i andraspråksutveckling i svenska, och
2. elever som har svenska som modersmål, har vistats en längre tid utomlands och har behov av andraspråksdidaktik.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden ställer sig positiv till detta förslag. Stödmaterialen blir kvalitativt och tydligt gällande vad det innebär att ha behov av andraspråksdidaktik och att befinna sig i andraspråksutveckling i svenska. Definitionen är viktig eftersom ibland blandas behovet av svenska som andraspråks-undervisning ihop med behov av specialpedagogiska insatser för elever som har svenska som förstaspråk. I utredningen nämns utmaningen kring vilka elever som ska behovsbedömas. Det hade varit önskvärt om Skolverket även ges i uppdrag att ta fram ett förslag på hur skolor kan tänka i den processen.

8.1.8 Rektorn ska besluta om undervisning i svenska som andraspråk

Förslag: Rektorn ska besluta om

1. undervisning i ämnet svenska som andraspråk för en elev,
2. vilken av kursplanerna i ämnet svenska som andraspråk som eleven ska följa,
3. när en elev ska övergå från kursplanen för grundläggande svenska som andraspråk till kursplanen för svenska som andraspråk, och
4. när en elev ska övergå från ämnet svenska som andraspråk till ämnet svenska.

Rektorns beslut ska regleras i 5 kap. 14 § skolförordningen (2011:185).

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden ställer sig positiv till förtydligandet gällande rektorns beslut om undervisning i svenska som andraspråk.

8.1.9 Ett kartläggningsmaterial för bedömning av en elevs behov av svenska som andraspråk ska utarbetas

Förslag: Rektorn ska använda ett nationellt kartläggningsmaterial:

- inför beslutet om undervisning i svenska som andraspråk,
- inför beslutet om vilken av kursplanerna inom ämnet svenska som andraspråk som en elev ska följa,
- inför beslutet om när en elev ska övergå från kursplanen för grundläggande svenska som andraspråk till kursplanen för svenska som andraspråk, och
- inför beslutet om när en elev ska övergå från ämnet svenska som andraspråk till ämnet svenska

En ny bestämmelse med denna innebörd ska införas i 5 kap. 14 a § skolförordningen (2011:185). Statens skolverk ska i 5 kap. 14 a § skolförordningen ges bemyndigande att

meddela föreskrifter om det nationella kartläggningsmaterialet och om användningen av detta. Regeringen bör vidare ge Statens skolverk i uppdrag att utforma ett sådant nationellt kartläggningsmaterial.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden anser att detta är ett mycket bra förslag då det är en grundförutsättning för att grundläggande svenska som andraspråk ska kunna genomföras på ett likvärdigt sätt. Det är viktigt att definitionen är tydlig av formuleringarna i vad som ska behövsbedömas (elevens behov av andraspråksdidaktik) och att kartläggningsmaterialet matchar den definitionen. Materialet måste också tas fram med behovsbedömning som sitt tydliga syfte och att inte andra material (som till exempel ”Bygga svenska”) används, då dessa har tagits fram utifrån helt andra syften.

8.2.1 Implementeringsstöd och kompetensutvecklingsinsatser i samband med införandet av kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk

Bedömning: I samband med införandet av kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk bör Statens skolverk genomföra insatser för att stödja huvudmän och rektorer i implementeringen av de nya kursplanerna. Statens skolverk bör också erbjuda kompetensutveckling för lärare som ska undervisa i grundläggande svenska som andraspråk. Dessutom bör Statens skolverk erbjuda kompetensutveckling för bedömning av behov av ämnet svenska som andraspråk.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer med bedömningen som är mycket bra och viktig. Det behövs gedigen kompetensutveckling i andraspråksutveckling för att kunna genomföra kvalitativa behovsbedömningar och det är idag en stor brist på behöriga lärare i svenska som andraspråk. Det är dock av stor vikt att kompetensutvecklingen motsvarar innehållet i kursplanen.

8.2.2 Undervisningstid i svenska som andraspråk för nyanlända elever

Bedömning: Nyanlända elever i de senare skolåren bör få möjlighet till mer undervisningstid i svenska som andraspråk än vad som anges i timplanen. Därför bör regeringen överväga åtgärder som syftar till att stimulera huvudmännen att ge eleverna undervisning i svenska som andraspråk utöver den ordinarie timplanen.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer med denna bedömning. Det är viktigt att fördelar vägs mot nackdelar med en utökad timplan. Frågan är vad den faktiska skillnaden blir i jämförelse med att använda anpassad eller prioriterad timplan.

8.2.3 Utbildning för undervisning av flerspråkiga elever

Bedömning: Förordningen om utbildning till lärare och förskollärare (2021:1335) bör ses över för att förstärka målen i den utbildningsvetenskapliga kärnan i syfte att lärare i alla skolämnen, även de som inte är lärare i svenska eller svenska som andraspråk, ska ges grundläggande kunskaper om andraspråksutveckling samt om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer med denna bedömning och att det är av stor vikt att detta genomförs.

8.2.4 Behörighetskraven för undervisning i svenska som andraspråk bör höjas

Bedömning: Behörighetskraven för undervisning i ämnet svenska som andraspråk bör höjas så att de motsvarar kraven för undervisning i ämnet svenska.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer med detta.

8.2.5 Utvärdering av införandet av grundläggande svenska som andraspråk

Bedömning: Om kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk införs bör effekten av införandet utvärderas. Regeringen, eller den myndighet regeringen anser lämplig, bör genomföra en sådan utvärdering.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer med denna bedömning.

8.2.6 Granskning av undervisning för nybörjare i svenska språket

Bedömning: Regeringen bör ge Statens skolinspektion i uppdrag att granska undervisningen för nyanlända elever som är nybörjare i svenska språket.

Grundskolenämndens synpunkter:

Grundskolenämnden anser att det är viktigt att ta hänsyn att det inte bara är nyanlända som kan vara aktuella för undervisning inom ramen för nybörjare i svenska språket. Det förekommer att elever innan de börjar förskoleklass inte har mött det svenska språket i någon större utsträckning och de bör även få möjlighet att ta del av undervisning som nybörjare i svenska språket.

8.2.8 Kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk anpassade för döva och hörselskadade elever

Bedömning: Det bör införas ändamålsenliga kursplaner för nyanlända elever i specialskolan som är döva eller hörselskadade.
Hur dessa bör utformas behöver utredas vidare.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer med detta.

8.2.9 Skolsituationen för elever med grav språkstörning i olika skolformer behöver utredas

Bedömning: Skolsituationen för elever med grav språkstörning i olika skolformer behöver utredas, däribland behovet av ändamålsenliga kursplaner.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden anser att detta är mycket viktigt och att även kursplanen i svenska också bör ses över. Vilket rimligen kommer vara fallet med den nya läroplansutredningen.

Del 2 Modersmålsundervisning

17.3.1 Förstärkt rätt till studiehandledning på modersmål för nyanlända elever

Bedömning: En nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan bör få studiehandledning på modersmålet i samtliga skolår om det inte är uppenbart obehövligt. En ändring med denna innebörd bör införas i 3 kap. 12 i § skollagen (2010:800).

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer i utredningens bedömning. Dessa överensstämmer med de riktlinjer och rutiner som grundskoleförvaltningen arbetar efter idag. Tilläggas kan att i skolförordningen 5 kap 4§ regleras att ”en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det”, här finns inte skollagens koppling till högstadiet och inte heller till nyanlända, utan det är behovet som styr. Likvärdighet och stöd till elever som riskerar att inte nå målen bör gälla för alla oavsett ålder och skolform.

17.4.1 Stärkt tillgång till modersmålsundervisning genom nationell samordning

Bedömning: Regeringen bör utreda möjligheten att främja tillgången till modersmålsundervisning genom nationell samordning.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer i utredningens bedömning, med tillägget att nationell samordning också borde omfatta rekommendationerna från SOU 2019:18 om att stärka och utveckla lärarförsörjningen i ämnet modersmål genom en mer flexibel grundlärarexamen, samt ändrade krav för behörighet att undervisa i ämnet modersmål. En nationell samordning bör också omfatta tillgång till läromedel i ämnet modersmål på olika språk som utgår från en svenska kontext. Vidare bör en nationell samordning också innefatta ett uppdrag till skolverket att ta fram underlag för bedömning av grundläggande kunskaper i språket.

17.4.2 Granskning av modersmålsundervisningens kvalitet

Bedömning: Regeringen bör ge Statens skolinspektion i uppdrag att granska modersmålsundervisningens kvalitet utifrån olika aspekter.

Grundskolenämndens synpunkter

Grundskolenämnden instämmer i bedömningen, med tillägget att särskilt fokus bör vara huvudmannens systematiska kvalitetsarbete, granskning av och tillgång till läromedel, samt tillgång till lärare med adekvat utbildning och kompetens och huvudmannens arbete att rekrytera och planera utbildningsinsatser.

17.4.3 Förbättrade förutsättningar för uppföljning, utvärdering och forskning

Grundskolenämndens synpunkter

Ordförande Sara Wettergren (L)

Förvaltningsdirektör Peter Lindberg

John Eklöf (M), Gustaf Kock (M) och Karl-Assar Bagewitz (M) anmäler reservation och avser inkomma med en skriftlig reservation (se bilaga 8).